LAPAS LATVIJAS PLATFORMA ATTĪSTĪBAS SADARBĪBAI

Pārresoru koordinācijas centram

2019. gada 25.novembrī Nr. 2019_11_25/1

Par Latvijas Nacionālā attīstības plāna 2021.-2027.gadam pirmo redakciju

Latvijas Platforma attīstības sadarbībai LAPAS ir iepazinusies ar Latvijas Nacionālā attīstības plāna 2021.-2027.gadam pirmo redakciju (NAP2027) un sniedz savu atzinumu.

Atzinums ir sagatavots, balstoties uz Latvijas ziņojumu Apvienoto Nāciju Organizācijai par Ilgtspējīgas attīstības mērķu (IAM) ieviešanu, LAPAS sagatavoto papildus ziņojumu, kā arī diskusiju par NAP un IAM indikatoriem, kas notika š.g.24.maijā un kurā piedalījās vairāk kā 50 ministriju, pašvaldību, privātā sektora, starptautisko organizāciju, izglītības iestāžu, NVO pārstāvji un eksperti. Pielikumā pievienojam arī šī pasākuma darba grupu vadītāu sagatavotos diskusiju apkopojumus padziļinātakam ieskatam un izvērtēšanai.

Kopumā uzskatām, ka izstrādātais NAP ir salīdzinoši daudzpusīgs, tomēr tajā nav iekļauta virkne nozīmīgu aspektu un pat atsevišķu jomu, ja vērtējam to no ANO IAM perspektīvas.

<u>Aicinām NAP izstrādes autorus iepazīties un izvērtēt iekļaušanai aktualizētajā redakcijā šādus priekšlikumus:</u>

1.Vēršam uzmanību, ka NAP2027 ir faktiski pēdējais valsts nacionālais plānošanas dokuments, kam jāpietuvina Latvija valsts ilgtermiņa attīstības redzējumam, kas atspoguļots Latvija2030, kā arī Dienaskārtībā2030, kuras ieviešanu paredz ANO IAM.
Tādējādi uzskatām, ka ir kritiski svarīga ļoti skaidra rīcība, kā NAP2027 sasniegs šajos abos dokumentos minēto, taču šobrīd tā ir tikai vispārēja rakstura atsauce 5.lappusē.
Aicinām dokumentā vai kādā tā pielikumā iekļaut skaidru kartējumu/vizualizāciju, kādi NAP2027 rīcības virziena uzdevumi pietuvina valsti Latvija2030 un Diensaskārtība2030.
LAPAS un ekspertu izvērtējums liecina, ka šobrīd NAP2027 aptver tikai šauru virzienu loku, kā arī iepriekšējais pieejamais prioritāšu un IAM kartējums ir bijis neprecīzs pēc būtības.

2.Kaut rīcības virzieni tālāk detalizē NAP2027 Vīziju par Latvijas nākotni, būtisks ir arī šajā vīzijā ietvertais dokumenta "gars":
1) Virziens "Vienlīdzīgas tiesības" skata valsti ļoti šauri kā valsts nodorošinātu un iniciētu sistēmu, neskarot tik būtisko iedzīvotāju spēju pašnoteikties, uzņemties iniciatīvu un atbildību, kas minēts Latvija2030 un citēts arī

Biedrība „Latvijas Platforma attīstības sadarbībai"
UR vien.reģ.Nr.: 40008084078
Jurid. adrese: Pils iela 21, Rīga, LV-1050
E-pasts: info@lapas.lv
Tālrunis: (+371) 67220390
www.lapas.lv

NAP2027 "2030. gadā Latvija būs plaukstoša aktīvu un atbildīgu pilsoņu valsts." Rosinām šo virzienu skatīties ANO IAM 16.mērķa gaisotnē.

2) Virzienā "Zināšanu sabiedrība" nav atspoguļota sabiedrības vērtīborientācija - demokrātijas vērtību uzturēšana, tai skaitā, apzinoties globālo kontekstu.
3) Virzienā "Atbildīga Latvija" ir ļoti šauri skatīta globālā atbildība klimata jomā, ignorējot arī citas ilgtspējīgas attīstības perspektīvas - ekonomisko un sociālo atbildību, kas izpaužas gan kā godīgums starptautiskajā tirdzniecībā, finanšu sektorā, gan arī attīstības palīdzības sniegšana. Lūdzam ņemt vērā, ka šim virzienam ANO IAM ir atsevišķs mērķis - 17.

Vēršam uzmanību, ka daļai no Latvijas nākotnes vīzijas ir jābūt starpnozaru sadarbībai tās sasniegšanā, sekmējot un novērtējot katra sektora, organizācijas un indivīda ieguldījumu. Valstij ir jārada apstākļi cilvēku iniciatīvai un darbīgumam, taču šobrīd vīzijā dominē "valsts nodrošinājuma" naratīvs.

3.Vēršam uzmanību, ka būtisks princips ANO IAM ir "neatstāt nevienu aiz muguras" (leave no one behind), taču tā ieviešanai ir nepieciešams vispirms konkrēti identificēt un nosaukt grupas, kuras šobrīd skar diskriminācija, nevienlīdzība, dažādi riski. Šobrīd dokumentā ir minēts, ka tiks "palīdzēts vājākiem", kā arī rīcības virzienu un prioritāšu izklāstā ir minētas dažas sabiedrības grupas, tomēr rosinām izcelt arī vīzijas daļā šo pieeju un grupas nosaukt, balstoties uz statistiku un sabiedrības viedokļu aptaujām.
Tāpat arī prioritāšu apraksti neaptver visas sabiedrības grupas, kuras tālāk ir minētas rīcības uzdevumos. Uzskatām, ka šāda pieeja nesniedz pareizu un visaptverošu prioritātes "stāstu", bet to nepamatoti sašaurina.

<u>Priekšlikumi prioritāšu sadaļai</u>

4.*[154] Pirmsskolas izglītības kvalitātes nodrošināšana visiem attiecīgā vecuma bērniem*:
4.1.Lūdzam izvērtēt paplašināt pirmsskolas izglītības lomu no sekmju līmeņa uz 5 gadus vecu bērnu veselības, mācīšanās un psihosociālās labbūtības mērījumiem.
Mērījumus varētu balstīt ziņojumos, ko saskaņā ar Ministru kabineta noteikumiem sniedz pirmsskolas izglītības iestādes par bērnu psihisko, fizisko, sociālo attīstību, izglītības iestādi beidzot.
4.2.Lūdzam papildināt ar mērījumu par pirmsskolas izglītības pieejamību visiem, piemēram, mērot bērnu skaitu, kas gaidījuši rindā uz pirmsskolas izglītības iestādi ilgāk nekā pusgadu.

5.*"Iekļaujoša izglītības vide"*
Lūdzam papildināt ar uzdevumu/indikatoru par migrantu un re-emigrantu bērnu iekļaušanu, pieejamiem atbalsta mehānismiem.

6.*"Izglītības kvalitāte un izglītības sistēmas efektīva pārvaldība"*

6.1.Lūdzam iekļaut uzdevumus par globālās izglītības, izglītības ilgtspējīgai attīstībai, iekļaujot tēmas par dzimumu līdztiesību un cilvēktiesībām, iekļaušanu izglītības saturā, izglītības politikā, pedagogu tālākizglītībā un skolēnu novērtējumā.
6.2. Lūdzam iekļaut rīcības virzienu par izglītības iestāžu, tostarp augstākās izglītības iestāžu vidi (piemēram, nodrošināts dzeramais ūdens, pielāgota vide, atbilstoša gaisa aprite u.c.). Var tikt ņemts vērā patstāvības indekss – vai ēkā/ iestādē iespējams pārvietoties dažādu grupu cilvēkiem bez atbalsta un palīdzības. Rādītāji par izgītības vides pieejamību ir pieejami dažādām NVO, Tiesībsargam.

7.*[130] Zinātnes izcilība sabiedrības attīstībai, tautsaimniecības izaugsmei un drošībai*
Lūdzam iekļaut papildus esošajam šādus faktorus/indikatorus - sieviešu pētnieku īpatsvars, pētnieku skaits / īpatsvars viedās specializācijas (RIS3) jomās, grādu ieguvušo doktoru skaits, kuri pēc 3 gadiem strādā ar I&A (ar privāto sektoru), STEM absolventu skaits bakalaura un maģistra programmās, "atbiruma" līmenis (augstskolu beidzēju īpatsvars no tiem, kas iestājās).

8.*Rīcības virziens "Produktivitāte un inovācija"*
Lūdzam iekļaut rādītāju ikgadējais pieaugums reālajam NKP uz nodarbināto

9.*Rīcības virziens "Darbs un ienākumi"*
Aicinām iekļaut rādītājus, kas attiecas uz ienākumu mērīšanu nevis nodarbinātību, piemēram, vidējos stundas ienākumus vīriešiem un sievietēm, pa nodarbinātības veidiem, vecumiem un personām ar invaliditāti.

10.Noteikt rādītājus arī *darba drošības mērīšanai*, piemēram, nāvējošus un ne-nāvējošas darba traumas, pēc dzimumiem un migrācijas statusa.

11.Ņemot vērā iespējamās darba tirgus tendences, būtu svarīgi atspoguļot un mērīt arī *nelegālo nodarbinātību un verdzību*, kas jau šobrīd ir novērojama loģistikā un būvniecībā.

12.Aicinām ekonomikas attīstībai izvirzīt rīcības virzienus un indikatorus, kas attiecas uz *ražošanu*:
12.1.ražošanas vērtība kā proporcija no NKP un IKP;
12.2.nodarbinātība ražošanā kā kopējās nodarbinātības proporcija.
Būtiski, ka pieaug pievienotā vērtība uz vienu nodarbināto apstrādes rūpniecībā.

13.Lūdzam iekļaut arī *MVU atbalstu* rīcības virzienos:
13.1. audzējot to darba produktivitāti un pievienoto vērtību, kā arī veicot atbilstošus mērījumus, piemēram, pievienoto vērtību uz vienu nodarbināto MVU, vai darba vietu skaitu/īpatsvaru MVI ar augstu pievienoto vērtību.

Biedrība „Latvijas Platforma attīstības sadarbībai"
UR vien.reģ.Nr.: 40008084078
Jurid. adrese: Pils iela 21, Rīga, LV-1050
E-pasts: info@lapas.lv
Tālrunis: (+371) 67220390
www.lapas.lv

13.2.Būtiska ir attīstības instrumentu pieejamība MVU, īpaši izpētei un attīstībai, visos TRL līmeņos. Piedāvātais indikators: attīstības finansējuma pieejamība MVU visos tehnoloģijas gatavības (TRL) līmeņos.

14.Attiecībā uz *CO2 emisijām* norādām, ka svarīgs ir griezums pa nozarēm, nodalot "produktīvas" no "patēriņa" nozarēm, īpašu uzmanību pievēršot CO2 pēdai "neproduktīvajos" sektoros, piemēram, transports, mājokļi.

15.Lūdzam iekļaut *mērījumu par mobilā tīkla noklājumu*, ņemot vērā, ka tas iektekmē arī interneta pieejamību un izrietošos pakalpojumus.

16.Lūdzam papildināt esošos rīcības virzienu uzdevumus un mērījumus ar šādām *atkritumu jomas* perspektīvām:
16.1.Globālais pārtikas zaudējumu indekss (global food loss index);
16.2.Bīstamo atkritumu radīšana un rīkošanās ar tiem, pa rīcības veidiem;
16.3.Nacionālais pārstrādes rādītājs, materiālu tonnas pārstrādātas.

17.Aicinām iekļaut rādītājus par *ilgtspējīgas attīstības praksēm*:
17.1.Kompāniju skaits, kas publicē ilgtspējas ziņojumus;
17.2.Ilgtspējīgu publisko iepirkumu un rīcības plānu skaits.

18.Attiecībā uz *transporta infrastruktūras* indeksu, informējam, ka Pasaules Bankas novērtējums piemērots loģistikas nozarei, bet mazāk raksturo nacionālo kontekstu no vietējās perspektīvas. Ieteicams papildināt ar iekšzemes sasniedzamības un maz-izmešu mobilitātes attīstības novērtējumu.

19. Lūdzam papildināt ar *mobilitātes un sasniedzamība*s vērtējumu nacionālā un vietējā mērogā, ietverot arī laika un energoefektivitātes komponentes.

20.Lūdzam papildināt esošo *mājokļu jomu* ar mājokli kā pilsētvides daļas kvalitāti, saudzīgu resursu patēriņu, pieejamību un kultūru.

21.Uzskatām, ka NAP2027 praktiski neiekļauj rādītājus, ko *ANO IAM ir izvirzījis vairākos mērķos - 13., 14., 15.*, tāpēc lūdzam izvērtēt un papildus esošajiem iekļaut šādus rādītājus:

21.1.Pašvaldību īpatsvars, kurām izstrādāti katastrofu risku mazināšanas plāni (%);
21.2. Siltumnīcas efekta gāzu emisijas gadā pret emisijas apjomu bāzes gadā (%)
21.3. Siltumnīcas efekta gāzu emisijas kopumā un galvenajos sektoros: enerģētika, transports, lauksaimniecība (Mt CO_2 ekvivalenta)
21.4. Siltumnīcas efekta gāzu emisijas pret IKP (tonnas/1 milj. EUR)
21.5. Plūdu un erozijas procesu apdraudēto iedzīvotāju skaits
21.6. Ugunsgrēki mežos, purvos un lauksaimniecības zemēs (ha)
21.7. Izstrādāta agrās brīdināšanas sistēma attiecībā uz kaitēkļu un slimību izplatību (0/1)

21.8. Labs jūras vides stāvoklis (0/1)
21.9. Slāpekļa/fosfora savienojumu ieplūde virszemes saldūdens objektos (tonnas gadā)
21.10. Jūras eitrofikācija (0/1)
21.11. Plastmasas atkritumu daudzums jūras piekrastē
21.12. Labā stāvoklī esošo jūras peldvietu īpatsvars (%)
21.13. Jūras peldvietām piešķirto ekosertifikātu "Zilais karogs" skaits
21.14. Īstenots ekosistēmu pieejā balstīts jūras telpiskais plānojums (0/1)
21.15. Aizsargājamo jūras teritoriju īpatsvars (no kopējās aizsargājamo teritoriju platības), kurām izstrādāti dabas aizsardzības plāni vai individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi (%)
21.16. Zivju krājumu nārsta bara biomasas pārmaiņas
21.17. Nozveja galvenajos zvejniecības areālos (tonnas)
21.18. Aizsargājamo jūras teritoriju platības īpatsvars no Latvijas jurisdikcijā esošās jūras teritorijas platības (%)
21.19. Kopējais mežainums un mežu sadalījums pa vecuma grupām (%). Šim indikatoram pieejami vairāki datu avoti, no kuriem katrs ir interpretējams atšķirīgi:
1) Meža valsts reģistrs: ietver tikai inventarizētos mežus, mežiem pieskaita izcirtumus;
2) Nacionālais meža monitorings: ietver arī neinventarizētos mežus, bet balstās uz paraugkopu, nevis pilnīgu uzskaiti;
3) CORINE Land Cover: ietver visus mežus, bet mazākā kartēšanas vienība ir 25 ha
21.20. Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju īpatsvars no valsts teritorijas un pa ekosistēmu veidiem (%)
21.21. Saimnieciskajai darbībai pieejamo mežu platība (ha) - ekonomiskais rādītājs ilgtspējīgai mežu apsaimniekošanai. Mērķa vērtība jānosaka, ņemot vērā no vienas puses iespējas apmežot degradētās teritorijas, no otras – prognozējamo atmežošanas intensitāti un nepieciešamību izņemt no saimnieciskās darbības platības bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai.
21.22. Iedzīvotāju īpatsvars, kas regulāri atpūšas mežā (%) - sociālais rādītājs ilgtspējīgai mežu apsaimniekošanai
21.23. ES nozīmes biotopu īpatsvars, kam uzlabojas aizsardzības stāvoklis - attiecībā uz meža biotopiem kalpo kā vides rādītājs ilgtspējīgai mežu apsaimniekošanai, taču aptver arī pārējās ekosistēmas. Bāzes stāvoklis iegūstams no 2019. g. iesniedzamā ziņojuma, progress – no 2025. g. sagatavojamā ziņojuma.
21.24. Degradēto teritoriju īpatsvars (%)
21.25. ES nozīmes sugu īpatsvars, kas atrodas labvēlīgā aizsardzības stāvoklī - aptver Biotopu direktīvas II, IV un V pielikumā un visas dabiski savvaļā sastopamās putnu sugas. Līdz labvēlīga stāvokļa atskaites vērtību noteikšanai putnu sugām par labvēlīgā stāvoklī esošām uzskatāmas sugas ar stabilām vai augošām populācijām.
21.26. Kompensācija par saimnieciskās darbības ierobežojumiem (EUR/ha attiecībā uz platību, par kuru kompensācija prasīta)
21.27. Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju īpatsvars, kurām izstrādāti dabas aizsardzības plāni un uzsākta to ieviešana (%)
21.28. ES nozīmes sugu un biotopu īpatsvars, kam noteikti aizsardzības mērķi (%)

21.29. Invazīvo sugu skaits, pret kurām vērsti kontroles pasākumi
21.30. patēriņa emisijas uz 1 iedzīvotāju (oglekļa pēda)
21.31. samazināt lauksaimniecībā izmantoto pesticīdu apjomu

22. Aicinām iekļaut kā indikatoru *sabiedrības attieksmi pret dažādām sabiedrības grupām*, piemēram, citām etniskajām grupām, migrantiem, HIV inficētajiem, bijušajiem ieslodzītajiem u.tt., lai mērītu sabiedrības integrācijas līmeni.

23.Lūdzam iekļaut *Korupcijas riska indeksu*.

24.Lūdzam iekļaut rādītāju, kas mērītu *dzimumu līdztiesību*. Norādām, ka veidojot tik nozīmīgus ilgtspējīgas attīstības mērķus, būtu jāņem vērā ne tikai tās prioritātes, kas ir politikas dokumentos, bet arī jāietver rādītāji, kuri ir prioritāri sabiedrībā. Piemēram, vardarbība ģimenē, atalgojums (dzimumu sadalījums), nepilna laika nodarbinātību (dzimums, vecums, u.c.). Tāpat būtu svarīgi iekļaut indikatorus, kas atspoguļotu vīriešu izglītības un veselības rādītājus.

25.Lūdzam iekļaut rādītāju, kas analizētu *iekšējās un ārējās migrācijas* tendences.

26.NAP2027 neiekļauj nevienu rīcības virziena uzdevumu un rādītāju, kas ir saistīts ar Latvijas *globālo atbildību - IAM 17*. Latvija šobrīd ir viena no valstīm, kas vismazāk iegulda attīstības sadarbībā, tādējādi atpaliekot no kopējās ES valstu un NAP2020 plāotas pakāpeniskās oficiālās attīstības palīdzības palielināšanas.

27. *Rīcības virziens "Saliedētība"*
Papildināt ar "Cilvēki apzinās Latvijas un individuālo lomu globālajos procesos un ir atvērti sadarbībai kopēju izaicinājumu risināšanā" un "Globalizācijas laikmetā, svarīgi ir saglabāt atvērtību starptautiskajai sadarbībai; stiprināmas spējas sniegt ieguldījumu pasaules ilgtspējīgā attīstībā"

28.Vēršam uzmanību, ka, lai gan NAP2027 ir atsevišķs rīcības virziens "Līdzsvarota reģionālā attīstība", ir būtiski arī citos rīcības virzienos veikt *mērījumus reģionālā griezumā*.

29. Vēršam uzmanību, ka, kur iespējams, *neizmantot indeksus*, kas neparāda niansētas tendences, bet konkrētus rādītājus, turklāt, tos skatot pa vecumiem, dzimumiem, reģioniem un citiem detalizētiem aspektiem, kas atspoguļo niansētas tendences.

Biedrība „Latvijas Platforma attīstības sadarbībai"
UR vien.reģ.Nr.: 40008084078
Jurid. adrese: Pils iela 21, Rīga, LV-1050
E-pasts: info@lapas.lv
Tālrunis: (+371) 67220390
www.lapas.lv

LAPAS LATVIJAS PLATFORMA ATTĪSTĪBAS SADARBĪBAI

Papildus informējam, ka š.g.oktobrī LAPAS uzsāka veidot Nacionālo starpnozaru koalīciju Ilgtspējīgas attīstības mērķu ieviešanai, lai pastāvīgi sekotu līdzi IAM ieviešanai Latvijā. Tādējādi priecāsimies par konstruktīvu sadarbību šajā jomā arī turpmāk.

Pielikumā - 24.05.2019.pasākuma par NAP pieejamo redakciju un IAM indikatoriem darba grupu rezultātu apkopojumi.

Direktore I.Vaivare

Biedrība „Latvijas Platforma attīstības sadarbībai"
UR vien.reģ.Nr.: 40008084078
Jurid. adrese: Pils iela 21, Rīga, LV-1050
E-pasts: info@lapas.lv
Tālrunis: (+371) 67220390
www.lapas.lv

LAPAS LATVIJAS PLATFORMA ATTĪSTĪBAS SADARBĪBAI

Ieteicamie indikatori Nacionālajam attīstības plānam 2021.–2027. gadam atbilstoši 13., 14. un 15. ANO Ilgtspējīgas attīstības mērķim

Kopsavilkums no grupas "Vide un klimats"

PIEZĪME: Ņemot vērā to, ka nebija pieejami nepieciešamie dati, neesam rosinājuši bāzes un mērķa vērtības.

IAM 13 Rīcība klimata pārmaiņu un to ietekmes mazināšanai

Indikators	**Atbilstošais IAM apakšmērķis**
Pašvaldību īpatsvars, kurām izstrādāti katastrofu risku mazināšanas plāni (%)	13.1
Siltumnīcas efekta gāzu emisijas gadā pret emisijas apjomu bāzes gadā (%)	-
Siltumnīcas efekta gāzu emisijas kopumā un galvenajos sektoros: enerģētika, transports, lauksaimniecība (Mt CO_2 ekvivalenta)	-
Siltumnīcas efekta gāzu emisijas pret IKP (tonnas/1 milj. EUR)	-
Plūdu un erozijas procesu apdraudēto iedzīvotāju skaits	13.1
Ugunsgrēki mežos, purvos un lauksaimniecības zemēs (ha)	13.1
Izstrādāta agrās brīdināšanas sistēma attiecībā uz kaitēkļu un slimību izplatību (0/1)	13.2

Biedrība „Latvijas Platforma attīstības sadarbībai"
UR vien.reģ.Nr.: 40008084078
Jurid. adrese: Pils iela 21, Rīga, LV-1050
E-pasts: info@lapas.lv
Tālrunis: (+371) 67220390
www.lapas.lv

IAM 14 Okeānu un jūru ilgtspējīga apsaimniekošana

Indikators	Atbilstošais IAM apakšmērķis
Labs jūras vides stāvoklis (0/1)	14.1
Slāpekļa/fosfora savienojumu ieplūde virszemes saldūdens objektos (tonnas gadā)	14.1
Jūras eitrofikācija (0/1)	14.1
Plastmasas atkritumu daudzums jūras piekrastē	14.1
Labā stāvoklī esošo jūras peldvietu īpatsvars (%)	14.1
Jūras peldvietām piešķirto ekosertifikātu "Zilais karogs" skaits	14.1
Īstenots ekosistēmu pieejā balstīts jūras telpiskais plānojums (0/1)	14.2
Aizsargājamo jūras teritoriju īpatsvars (no kopējās aizsargājamo teritoriju platības), kurām izstrādāti dabas aizsardzības plāni vai individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi (%)	14.2
Zivju krājumu nārsta bara biomasas pārmaiņas	14.4
Nozveja galvenajos zvejniecības areālos (tonnas)	14.4
Aizsargājamo jūras teritoriju platības īpatsvars no Latvijas jurisdikcijā esošās jūras teritorijas platības (%)	14.5

IAM 15 Sauszemes ekosistēmu aizsardzība un atjaunošana

Indikators	Atbilstošais IAM apakšmērķis	Piezīmes
Kopējais mežainums un mežu sadalījums pa vecuma grupām (%)	15.1	Šim indikatoram pieejami vairāki datu avoti, no kuriem katrs ir interpretējams atšķirīgi: 1) Meža valsts reģistrs: ietver tikai inventarizētos mežus, mežiem pieskaita izcirtumus; 2) Nacionālais meža monitorings: ietver arī neinventarizētos mežus, bet balstās uz paraugkopu, nevis pilnīgu uzskaiti; 3) CORINE Land Cover: ietver visus mežus, bet mazākā kartēšanas vienība ir 25 ha
Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju īpatsvars no valsts teritorijas un pa ekosistēmu veidiem (%)	15.1	
Saimnieciskajai darbībai pieejamo mežu platība (ha)	15.2	Ekonomiskais rādītājs ilgtspējīgai mežu apsaimniekošanai. Mērķa vērtība jānosaka, ņemot vērā no vienas puses iespējas apmežot degradētās teritorijas, no otras – prognozējamo atmežošanas intensitāti un nepieciešamību izņemt no saimnieciskās darbības platības bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai.
Iedzīvotāju īpatsvars, kas regulāri atpūšas mežā (%)	15.2	Sociālais rādītājs ilgtspējīgai mežu apsaimniekošanai

ES nozīmes biotopu īpatsvars, kam uzlabojas aizsardzības stāvoklis	15.1, 15.2	Attiecībā uz meža biotopiem kalpo kā vides rādītājs ilgtspējīgai mežu apsaimniekošanai, taču aptver arī pārējās ekosistēmas. Bāzes stāvoklis iegūstams no 2019. g. iesniedzamā ziņojuma, progress – no 2025. g. sagatavojamā ziņojuma.
Meža putnu indekss	15.2, 15.5	
Degradēto teritoriju īpatsvars (%)	15.3	
Lauku putnu indekss	15.5	
ES nozīmes sugu īpatsvars, kas atrodas labvēlīgā aizsardzības stāvoklī	15.5	Aptver Biotopu direktīvas II, IV un V pielikumā un visas dabiski savvaļā sastopamās putnu sugas. Līdz labvēlīga stāvokļa atskaites vērtību noteikšanai putnu sugām par labvēlīgā stāvoklī esošām uzskatāmas sugas ar stabilām vai augošām populācijām.
Kompensācija par saimnieciskās darbības ierobežojumiem (EUR/ha attiecībā uz platību, par kuru kompensācija prasīta)	15.5	
Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju īpatsvars, kurām izstrādāti dabas aizsardzības plāni un uzsākta to ieviešana (%)	15.5	
ES nozīmes sugu un biotopu īpatsvars, kam noteikti aizsardzības mērķi (%)	15.5	
Invazīvo sugu skaits, pret kurām vērsti kontroles pasākumi	15.8	

LAPAS LATVIJAS PLATFORMA ATTĪSTĪBAS SADARBĪBAI

Piezīmes par citu grupu apskatītajiem mērķiem

Zem IAM 12 jāparedz rādītājs "patēriņa emisijas uz 1 iedzīvotāju (oglekļa pēda)". Atbilstošais IAM apakšmērķis – 12.2.

Zem IAM 2 jāparedz apakšmērķis samazināt lauksaimniecībā izmantoto pesticīdu apjomu. Atbilstošais IAM apakšmērķis –2.4.

Biedrība „Latvijas Platforma attīstības sadarbībai"
UR vien.reģ.Nr.: 40008084078
Jurid. adrese: Pils iela 21, Rīga, LV-1050
E-pasts: info@lapas.lv
Tālrunis: (+371) 67220390
www.lapas.lv

Diskusijas plānojums

1) Iepazīšanās aplis - īss stāstījums par katra dalībnieka saikni ar izglītības jomu.
2) Vienošanās par darba kārtību - īss ieskats NAP piedāvātajos rādītājos, Ilgtspējīgas attīstības mērķos, izdalīti papildu materiāli par izglītības indikatoriem, par Latvijas rādītājiem IAM programmā.
3) Caurskatām IAM 4. mērķa izvirzītos globālos un tematiskos indikatorus, secinām, kuri no tiem ir aktuāli Latvijas situācijai un vai ir iekļaujami NAP mērījumos.
4) Noslēgums - sarunājam tuvākajā laikā iepazīties ar moderatora piezīmēm, vajadzības gadījumā tās precizēt vai pilnveidot divu dienu laikā.

Diskusijas gaita

Secīgi apskatām IAM 4. mērķa (Nodrošināt iekļaujošu, taisnīgu un kvalitatīvu izglītību un veicināt mūžizglītības iespējas visiem) indikatorus - gan globālos, gan tematiskos.

4.1 Kvalitatīva pamatizglītība un vidējā izglītība visiem.

- Secinām, ka Latvijai salīdzinoši labi rezultāti formālās izglītības pieejamībā visās vecuma grupās, taču jādomā par izglītības pieejamību cilvēkiem ar invaliditāti, ar mācīšanās traucējumiem, no nelabvēlīgas/ nabadzīgas vides u.c.
- NAP vajadzētu izvirzīt Latvijas situācijai atbilstošu mērķi iekļaujošai izglītībai un izveidot indikatorus, piemēram, cik bērni ar invaliditāti vai migrantu/ reemigrantu bērni iekļauti izglītības sistēmā, cik skolās pieejami atbalsta mehānismi (skolotāju palīgi, logopēdi, psihologi u.c.), kā nodrošināta vides pieejamība (uzraksti, rokturi, pakāpieni, joslu krāsojums u.c.).
- Varētu tikt izmantots indikators ***4.1.4*** *Completion rate (primary education, lower secondary education, upper secondary education)* - griezumā bagātie/ nabadzīgie, pilsētu/ lauku, mazo/ lielo, mazākumtautību/parasto skolu bērni.

4.2 Bērnu agrīnā aprūpe & pirmsskolas izglītība.

- Sarežģīts izaicinājums visā pasaulē - kā izmērīt bērna attīstību (veselību, mācīšanās spējas, psiholoģisko labklājību), pie šī indikatora darbs noris vēl starptautiskā līmenī. Tomēr indikators būtu svarīgs NAP līmenī: ***4.2.1*** *Proportion of children under 5 years of age who are developmentally on track in health, learning and psychosocial well-being, by sex.* Mērījumus varētu balstīt ziņojumos, ko saskaņā ar Ministru Kabineta noteikumiem sniedz pirmsskolas izglītības iestādes par bērnu psihisko, fizisko, sociālo attīstību, izglītības iestādi beidzot.
- Lai gan Latvijas rādītāji uz pasaules fona izskatās labi, iekšēji svarīgs jautājums - pirmsskolas pieejamība visiem. Indikators varētu būt bērnu skaits, kas gaidījuši rindā uz pirmsskolas izglītības iestādi ilgāk nekā pusgadu. Tomēr Latvijas situācijā šis indikators varētu diferencēties Rīgā un laukos, jo atšķiras iedzīvotāju blīvums un pirmsskolas izglītības iestāžu skaits.

4.3 Tehniskās un profesionālās izglītības & augstākās izglītības pieejamība visiem.

- Rosinām NAP ietvert arī IAM indikatoru - ***4.3.1*** *Participation rate of youth and adults in formal and non-formal education and training in the previous 12 months, by sex.* Piedāvātais indikators, kas attiecas tikai uz pēdējām 4 nedēļām, Latvijas situācijā ir neprecīzs, piemēram, sezonālu atšķirību dēļ.
- Profesionālās izglītības indikators arī varētu tikt iekļauts: ***4.3.3*** *Participation rate in technical-vocational programmes (15- to 24-year-olds) by sex.* Šobrīd ieguldīti lieli līdzekļi profesionālajās izglītības iestādēs (vidē, tehnikā), taču jautājums ir par iestāžu un atsevišķu profesiju prestiža celšanu, stereotipu laušanu. Pozitīvs piemērs - amatnieku kameru atdzimšana.

4.4 Darba tirgum atbilstošas prasmes.

- Būtiski indikatori, kas saistīti ar IKT prasmēm: ***4.4.1*** *Proportion of youth and adults with information and communications technology (ICT) skills, by type of skill.* Pēdējie dati atklāj, ka Latvijā datus pārvietot prot 46%, formulas izmantot prot 31%, programmēt prot 2% iedzīvotāju. Nākotnes izglītības satura kontekstā (Skola2030) būtu svarīgi, lai bērniem būtu šādas prasmes un lai izglītības politikas plānotāji varētu sekot līdzi, kā šīs prasmes uzlabojas. Rezultāti var būt saistīti arī ar tehnoloģiju pieejamību skolās (kā nodrošināt, ka visās skolās, tostarp pirmsskolas izglītības iestādēs, ir pieejami nepieciešamie IKT rīki šādām mācībām).
- IKT prasmju sakarā svarīgs jautājums par sociālo tīklu izmantošanu, kritiskās domāšanas prasmēm.
- Vērtīgs indikators- ***4.4.3*** *Youth/adult educational attainment rates by age group, economic activity status, levels of education and programme orientation*. Tomēr NAP kontekstā īpaši jādomā par pieaugušo izglītības kvalitāti, kā stiprināt mācības darba vietā, kā rosināt cilvēkiem profesionāli pilnveidoties visa mūža garumā (ne tikai tām profesijām kā skolotājiem, ārstiem u.c. speciālistiem, kam tas ir noteikts nozares dokumentos), kā sekmēt latviešu valodas un svešvalodu prasmes. NVA piedāvājumam bezdarbniekiem jābūt saistītam ar darba tirgus pētījumiem, ar uzņēmēju vajadzībām. Tam ir jāatbilst izmaiņām darba tirgū un dažādu profesiju standartos/ prasībās.

4.5 Dzimumu līdztiesība & vienlīdzīga pieeja izglītībai visiem.

- Izglītības pieejamība visām iedzīvotāju grupām neatkarīgi no labklājības līmeņa, lauku/ pilsētu iedzīvotāja statusa, sievietēm/ vīriešiem, arī cilvēkiem ar speciālajām/ īpašām vajadzībām. Iekļaujams indikators ***4.5.1*** *Parity indices (fe-*

male/male, rural/urban, bottom/top wealth quintile and others such as disability status, indigenous peoples and conflict-affected, as data become available) for all education indicators on this list that can be disaggregated.

- Izaicinājums – arī vecuma diskriminācija. Ne tikai darba tirgū, bet sabiedrībā kopumā. Kā veidot tādu izglītības piedāvājumu, kas būtu atbilstošs un pieejams dažādām vecuma grupām (ne tikai jauniešiem, bērniem).

4.6 Jaunatnes un pieaugušo lasītprasme un rakstpratība.

- Kopumā Latvijā situācija apmierinoša, analfabētisma rādītāji ir salīdzināmi ar citām Eiropas valstīm.

4.7 Globālā pilsoniskuma izglītība ilgtspējīgai attīstībai.

- Vienīgais apakšmērķis, kas pievēršas izglītības saturam. NAP būtu iekļaujams šāds indikators: ***4.7.1*** *Extent to which (i) global citizenship education and (ii) education for sustainable development, including gender equality and human rights, are mainstreamed at all levels in: (a) national education policies, (b) curricula, (c) teacher education and (d) student assessment.* Mērot šo indikatoru, jāaptaujā ne tikai valsts sektors, bet jāuzklausa arī nevalstiskā sektora viedokļi. Jāpārliecinās, ka tēmas ir integrētas gan standartos, gan eksāmenos.
- ***4.7.4*** *Percentage of students by age group (or education level) showing adequate understanding of issues relating to global citizenship and sustainability.* Pieaugušajiem ir jābūt nozīmīgai izglītības ilgtspējīgai attīstībai mērķgrupai.
- Jāpārliecinās, ka arī skolotājiem ir pietiekamas zināšanas, kas tiek regulāri papildinātas, ilgtspējas, klimata pārmaiņu jomās un globālajā izglītībā. Skolotāju sagatavošanas programmās jāiekļauj šie jautājumi.
- Būtiska ir dažādības vadības kompetence (gan skolēniem, gan skolotājiem u.c. mērķgrupām).
- Ilgtspējas un globālās izglītības jautājumus būtiski iekļaut arī vērtēšanas sistēmā, eksāmenos, jo tas veicina to, ka skolotājs tiem pievērš plašāku uzmanību.
- Izaicinājums - kā mērīt to, ka, iegūstot zināšanas, jaunietis/ pieaugušais pēc tam atbilstoši rīkojas?

4.a Droša un iekļaujoša mācīšanās vide.

- Izglītības iestādēs, tostarp augstākās izglītības iestādēs jādomā par vidi, kurā students varētu justies labi (piemēram, nodrošināts dzeramais ūdens, pielāgota vide, atbilstoša gaisa aprite u.c.). Var tikt ņemts vērā patstāvības indekss – vai

ēkā/ iestādē iespējams pārvietoties dažādu grupu cilvēkiem bez atbalsta un palīdzības. Rādītāji par izgītības vides pieejamību ir pieejami dažādām NVO, Tiesībsargam. Šie indikatori jāiekļauj arī NAP.
- Būtisks indikators par vardarbību, iebiedēšanu: ***4.a.2*** *Percentage of students experiencing bullying in the last 12 months*. Jāatrod veids, kā to mērīt NAP. Varbūt pieejami ministriju pētījumi, policijas statistika, uzticības tālruņu dati.
- Jādomā, kā veicināt, lai emocionālo, fizisko u.c. veida vardarbību atpazītu un novērstu izglītības iestādēs. Īpaši skolotājiem.
- Dzimumu paritāte skolotāju profesijā.

4.b Stipendijas augstākajai izglītībai.
Nav attiecināms

4.c Skolotāju apmācība un dzīves apstākļu uzlabošana.

- Indikators ***4.c.4*** *Pupil-qualified teacher ratio by education level* būtu nosakāms visās izglītības pakāpēs, salīdzinot skolēnu sniegumus starp lielām un mazām klasēm. Būtisks šis rādītājs ir pirmsskolas izglītības līmenī. Nereti bērnu skaits šajās izglītības iestādēs uz skolotāju ir pārāk liels, īpaši vasaras sezonā (nepieciešami sezonālie dati - atsevišķi izdalot ziemas un vasaras sezonas).
- Pedagogu sagatavošana - izaicinājums. Jāveicina pedagoga profesijas prestižs. Būtu iekļaujami dati par to, cik pedagogu kvalifikāciju ieguvušie paliek skolā, cik - ilgāk par gadu, cik - ilgāk par pieciem gadiem, cik - ir studiju vietu, kādās jomās, kas izvēlas studēt - vai tie ir labāki skolēni, kas izvēlas skolotāja profesiju? Kāds ir konkurss uz katru vietu?

Noslēguma atziņas, komentāri un idejas papildu mērījumiem

- Jādomā globāli, jārīkojas lokāli.
- Ieguldījumi izglītībā (% no IKP, uz vienu skolēnu, skolotāju, skolu).
- Skolēna rezultāti noteiktā vecumā pēc skolas beigšanas, kas varētu parādīt kādas skolas/ sistēmas/ u.c. kvalitāti (jo eksāmenu rezultāts nav vienīgais, kas raksturo kvalitāti):
    - %, kas turpina studēt/ iestājas augstskolā, no skolu pabeigušajiem, + atsevišķi %, kas pabeidz studijas, + atsevišķi %, kas studē ārpus Latvijas,
    - %, kas ir darba meklētāji (nekur nemācās),
    - Ienākumi pēc izglītības pakāpes iegūšanas.

- Izaicinājums: kā vērtēt vidi un izaugsmi, kad domājam par skolu kvalitāti (ne tikai OECD rezultātus un eksāmenu sniegumus).
- Ja katram skolotājam būtu savs darba kods, lai varētu izsekot, cik vietās un cik slodzēs viņš/a strādā, tas arī varētu sniegt interesantus datus, jo šobrīd diezgan grūti novērtēt, ja mazajās lauku skolās skolotāji strādā pa trim un četrām

skolām viens pats. Un katrā no tām – maza slodze un neliela alga. Tāpat arī katram skolēnam varētu būt savs kods, lai saprastu, cik daudz dažādas interešu izglītības aiziet vienam bērnam – noteikti ir gadījumi, kur viens bērns piedalās piecos pulciņos, ko atbalsta valsts/pašvaldības, bet ir tādi, kuriem ir nulle pulciņu. Vidējais rādītājs ir labs, bet kāda ir reālā situācija? Tad varētu novērot, kā bērni migrē pa skolām (un skaidrot tendences un iemeslus), kā arī – kas notiek pēc skolu pabeigšanas, vai pabeidz augstskolu u. tml.

Biedrība „Latvijas Platforma attīstības sadarbībai"
UR vien.reģ.Nr.: 40008084078
Jurid. adrese: Pils iela 21, Rīga, LV-1050
E-pasts: info@lapas.lv
Tālrunis: (+371) 67220390
www.lapas.lv

Darba grupas Tiesiskums un partnerības: IAM 16, IAM 17, IAM 10, IAM 5 rezultāti

Aicinām izmantot salīdzinošos datus un rādītājus Eiropas līmenī.

Aicinām skaidrot, kādi rādītāji tiek ieļauti daudzajos norādītajos indeksos.

Stipras ģimenes, veseli un aktīvi cilvēki

Iesakām, izvērtējot iepriekšējos IAM 10 indikatorus, iekļaut vienu konkrētu rādītāju, kurš vislabāk varētu raksturot situāciju ar nevienlīdzības mazināšanas jomā. Iespējams tas varētu būt Džini indekss.

Iesakām iekļaut rādītāju, kas attiecas uz reemigrantu sociālo iekļaušanos.

Uzņēmumu konkurētspēja un materiālā labklājība

Iesakām ņemt vērā, ka cilvēka materiālā labklājība nav saistīta tikai ar nodarbinātību, bet to nosaka un ietekmē arī citi faktori.

Kultūra un sports aktīvai un pilnvērtīgai dzīvei

Nepiekrītam, ka zem šīs prioritātes iekļauts 17 ANO Ilgtspējas attīstības mērķis: Sadarbība mērķu īstenošanai. Norādām, ka neviens no šobrīd iekļautajiem virzieniem un rādītājiem neaptver šo mērķi. Iesakām šo mērķi ņemt ārā un atstāt tikai prioritātē Vienota, droša un atvērta sabiedrība.

Vienota, droša un atvērta sabiedrība

Mērījumos norādīti vairāki indeksi (piem., integrēts tiesiskuma indekss), tomēr nav skaidrs kas tieši ar šiem indeksiem tiek mērīts (var ietvert vairākus rādītājus, kas var būtiski ietekmēt gala rezultātu).

Izvērtējot pirmo un otro indikatoru, iesakām atstāt tikai otro: Mirušo skaits no ārējiem nāves cēloņiem uz 100 000 iedzīvotāju, jo tas ietver arī pirmo indikatoru un ir daudz plašāks.

Nav skaidra trešā un ceturtā indikatora būtība. Ņemot vērā, ka drošības faktoru katrs cilvēks var uztvert un saprast atšķirīgi, šis indikators nesniegs viennozīmīgu rādītāju/vērtējumu. Šie abi rādītāji ir pārāk plaši, tāpēc iesakām iekļaut kādu ļoti precīzu indikatoru, kas aptvertu bloku drošība. Piemēram, zemessargu un jaunsargu skaits.

Iesakām apvienot Iedzīvotāju savstarpējās uzticēšanās indeksu ar Iedzīvotāju politiskās uzticēšanās indeksu, izveidojot vienu plašāku rādītāju: Iedzīvotāju uzticēšanās politiskajā un institucionālajā līmenī, t.sk. politiskajām partijām, valsts un pašvaldību institūcijām, reliģiskajā organizācijām, tiesu varai, medijiem, u.c.

Uzskatām ka latviešu valoda nav vienīgais un centrālais sabiedrības integrācijas elements. Iesakām raudzīties uz šo jautājumu plašāk un kā indikatoru iekļaut Sabiedrības attieksme pret dažādām sabiedrības grupām (piem., citas etniskās grupas piederīgajiem, migrantiem, HIV inficētajiem, bijušajiem ieslodzītajiem, utt.). Šādi attieksmes pētījumi regulāri tiek veikti gan ES, gan Latvijas līmenī.

Iesakām iekļaut rādītāju kas atspoguļo Korupcijas uztvers indeksu.

Lai arī prioritātē iekļauts 5 ANO Ilgtspējas attīstības mērķis: Dzimuma līdztiesība, rādītājos nav iekļauts neviens šī mērķa indikators. Norādām, ka veidojot tik nozīmīgus ilgtspējīgas attīstības mērķus, būtu jāņem vērā ne tikai tās prioritātes, kas ir politikas dokumentos, bet arī jāietver rādītāji, kuri ir prioritāri sabiedrībā. Iesakām iekļaut rādītāju, kas atspoguļotu Vardarbību ģimenē. Iesakām iekļaut rādītāju, kas atspoguļotu atalgojumu (dzimumu sadalījums), ņemot vērā nevis vispārējos rādītājus, kurus parasti izmanto, bet gan skatoties detalizētāk pa pozīcijām. Iesakām iekļaut rādītāju, kas atspoguļo nepilna laika nodarbinātību (dzimums, vecums, u.c.). Tāpat būtu svarīgi iekļaut indikatorus, kas atspoguļotu vīriešu izglītības un veselības rādītājus. Norādām, ka dzimuma aspekts būtu integrējams arī pirmajā un otrajā prioritāšu blokā.

Biedrība „Latvijas Platforma attīstības sadarbībai"
UR vien.reģ.Nr.: 40008084078
Jurid. adrese: Pils iela 21, Rīga, LV-1050
E-pasts: info@lapas.lv
Tālrunis: (+371) 67220390
www.lapas.lv

ANO Ilgstspējas attīstība mērķi ietver arī rādītājus, kas atspoguļo pret-diskriminācijas rādītājus (16b). Iesakām iekļaut rādītāju, kas parāda iedzīvotāju skaitu, kas personīgi saskārušies ar diskrimināciju vai neiecietību.
Iesakām iekļaut rādītāju, kas atspoguļotu migrācijas un cilvēktirdzniecības tendences (dažādos griezumos – dzimums, vecums, utt.).
Ņemot vērā, ka šobrīd šajā prioritātē nav iekļauts neviens no 17 ANO Ilgtspējas attīstības mērķa: Sadarbība mērķu īstenošanai indikatoriem, iesakām iekļaut indikatoru OAP apjoms no NKI, tālāk jau izvērtējot, kurus tieši rādītājus būtu vislabāk atspoguļot.
Iesakām iekļaut rādītāju, kas atspoguļotu tehnoloģiju pieejamību un izmantošanu.
Iesakām iekļaut rādītāju, kas atspoguļo Pakalpojumu un informācijas pieejamību pašvaldību līmenī.

Biedrība „Latvijas Platforma attīstības sadarbībai"
UR vien.reģ.Nr.: 40008084078
Jurid. adrese: Pils iela 21, Rīga, LV-1050
E-pasts: info@lapas.lv
Tālrunis: (+371) 67220390
www.lapas.lv

IAM 8. Veicināt noturīgu, iekļaujošu un ilgtspējīgu ekonomikas izaugsmi, visaptverošu nodarbinātību, kā arī cilvēka cienīgu darbu

IAM apakšmērķi / indikatori	Aktuāli / Nav aktuāli NAP kontekstā	Komentāri
8.1.1 Annual growth rate of real GDP per capita	Aktuāli	Nepieciešams arī reģionālais griezums
8.2.1 Annual growth rate of real GDP per employed Person	Aktuāli	Nepieciešams arī reģionālais griezums
8.3.1 Proportion of informal employment in non-agriculture employment, by sex	Aktuāli	Būtu svarīgi izvēlēties svarīgo indikatoru (piem. ekonomiski aktīvo/neaktīvo iedzīvotāju proporcija); nepieciešams arī reģionālais griezums
8.4.1. Material footprint, material footprint per capita, and material footprint per GDP	Domas dalās Ir / nav aktuāli	Bažas par īsto rādītāju. Apples / oranges. Ekoloģiskā pēda kā alternatīva vai cits atzīts rādītājs
8.4.2 Domestic material consumption, domestic material consumption per capita, and domestic material consumption per GDP	Domas dalās Ir / nav aktuāli	Bažas par īsto rādītāju. Apples / oranges. Ekoloģiskā pēda kā alternatīva vai cits atzīts rādītājs
8.5.1 Average hourly earnings of female and male employees, by occupation, age and persons with disabilities	Aktuāli	Nepieciešams arī reģionālais griezums
8.5.2 Unemployment rate, by sex, age and persons with Disabilities	Aktuāli	Nepieciešams arī reģionālais griezums, arī ekonomiski neaktīvo proporcija
8.6.1 Proportion of youth (aged 15–24 years) not in education, employment or training	Aktuāli	Nepieciešams arī reģionālais griezums
8.7.1 Proportion and number of children aged 5–17 years engaged in child labour, by sex and age	Nav aktuāli	
8.8.1 Frequency rates of fatal and non-fatal occupational injuries, by sex and migrant status	Aktuāli	

IAM apakšmērķi / indikatori	Aktuāli / Nav aktuāli NAP kontekstā	Komentāri
8.8.2 Level of national compliance with labour rights (freedom of association and collective bargaining) based on International Labour Organization (ILO) textual sources and national legislation, by sex and migrant status	Domas dalās aktuāli / nav aktuāli	Būtu svarīgi atspoguļot nelegālo nodarbinātību un verdzību (kas jau tagad novērojama loģistikā / būvniecībā)
8.9.1 Tourism direct GDP as a proportion of total GDP and in growth rate	Nav aktuāli	
8.9.2 Proportion of jobs in sustainable tourism industries out of total tourism jobs	Nav aktuāli	
8.10.1 (a) Number of commercial bank branches per 100,000 adults and (b) number of automated teller machines (ATMs) per 100,000 adults	Nav aktuāli	
8.10.2 Proportion of adults (15 years and older) with an account at a bank or other financial institution or with a mobile-money-service provider	Nav aktuāli	
8.a.1 Aid for Trade commitments and disbursements	Nav aktuāli	
8.b.1 Existence of a developed and operationalized national strategy for youth employment, as a distinct strategy or as part of a national employment strategy	Nav aktuāli	

IAM 9. Veidot noturīgu un ilgtspējīgu infrastruktūru, veicināt iekļaujošu un ilgtspējīgu industrializāciju un sekmēt inovācijas

IAM apakšmērķi / indikatori	Aktuāli / Nav aktuāli NAP kontekstā	Komentāri
9.1.1 Proportion of the rural population who live within 2 km of an all-season road	Domas dalās aktuāli / nav aktuāli	No vienas puses, būtiski nodrošināt infrastruktūras pieejamību, no otrās, lai ceļu tīkls ir izmaksu efektīvs
9.1.2 Passenger and freight volumes, by mode of transport	Aktuāli	
9.2.1 Manufacturing value added as a proportion of GDP and per capita	Aktuāli	Pievienotā vērtība uz vienu nodarbināto apstrādes rūpniecībā, svarīgi lai tā aug
9.2.2 Manufacturing employment as a proportion of total employment	Aktuāli	Darba vietu skaits uzņēmumos/sektoros ar augsto pievienoto vērtību – svarīgi lai tas aug Nepieciešams arī reģionāls griezums Svarīga apstrādes rūpniecības ietekme uz plašāku ekonomiku – kā to izmērīt
9.3.1 Proportion of small-scale industries in total industry value added	Domas dalās aktuāli / nav aktuāli	Aktuāli, lai darba produktivitāte un pievienotā vērtība uz vienu nodarbināto MVU aug, līdz ar to rādītājs: Pievienotā vērtība uz vienu nodarbināto mazos un vidējos uzņēmumos Vai arī darba vietu skaits/īpatsvars MVU ar augstu pievienoto vērtību
9.3.2 Proportion of small-scale industries with a loan or line of credit	Aktuāli	Būtiska attīstības instrumentu pieejamība MVU, īpaši izpētei un attīstībai, visos TRL līmeņos Indikators: attīstības finansējuma pieejamība MVU visos tehnoloģijas gatavības (TRL) līmeņos
9.4.1 CO2 emission per unit of value added	Aktuāli	Svarīgs griezums pa nozarēm, nodalot "produktīvas" no "patēriņa" nozarēm, īpašu uzmanību pievēršot CO2 pēdai "neproduktīvajos" sektoros, piem. transports, mājokļi

IAM apakšmērķi / indikatori	Aktuāli / Nav aktuāli NAP kontekstā	Komentāri
9.5.1 Research and development expenditure as a proportion of GDP	Aktuāli	Svarīgi nodalīt akademisko (valsts) sektoru un privātās A&I investīcijas un izdevumus
9.5.2 Researchers (in full-time equivalent) per million inhabitants	Aktuāli	Svarīgi atspoguļot sekojošos faktorus/indikatorus: Jauno pētnieku skaits Sieviešu pētnieku īpatsvars Pētnieku skaits / īpatsvars viedās specializācijas (RIS3) jomās – diskutējams, jo RIS3 jomas diezgan vispārīgi noteiktas Grādu ieguvušo doktoru skaits, kuri pēc 3 gadiem strādā ar I&A (ar privāto sektoru) STEM absolventu skaits bakalaura un maģistra programmās Dropoff līmenis **(**augstskolu beidzēju īpatsvars no tiem, kas iestājās) Un citi **European Innovation Scoreboard** indikatori https://ec.europa.eu/growth/industry/innovation/facts-figures/scoreboards_en
9.a.1 Total official international support (official development assistance plus other official flows) to infrastructure	Nav aktuāli	
9.b.1 Proportion of medium and high-tech industry value added in total value added	Aktuāli, sk. 9.2.1-9.2.2	Nepieciešams reģionālais griezums
9.c.1 Proportion of population covered by a mobile network, by technology	Aktuāli	Aktuāla arī Interneta pieejamība

IAM 12. Nodrošināt ilgtspējīgus patēriņa paradumus un ražošanu

IAM apakšmērķi / indikatori	Aktuāli / Nav aktuāli NAP kontekstā	Komentāri
12.1.1 Number of countries with sustainable consumption and production (SCP) national action plans or SCP mainstreamed as a priority or a target into national policies	Domas dalās aktuāli / nav aktuāli	Pats plāns pats par sevi neko nedod, bet būtu svarīgi sākt/turpināt par to runāt, noteikt mērķus attiecībā uz ražošanas un patēriņa ilzgtspēju
12.2.1 Material footprint, material footprint per capita, and material footprint per GDP	Sk. 8.4.1.	
12.2.2 Domestic material consumption, domestic material consumption per capita, and domestic material consumption per GDP	Sk. 8.4.1.	
12.3.1 Global food loss index	Aktuāli	
12.4.1 Number of parties to international multilateral environmental agreements on hazardous waste, and other chemicals that meet their commitments and obligations in transmitting information as required by each relevant agreement	Nav aktuāli	Latvija jau ir pievienojusies visām būtiskām vienošanām
12.4.2 Hazardous waste generated per capita and proportion of hazardous waste treated, by type of treatment	Aktuāli	
12.5.1 National recycling rate, tons of material recycled	Aktuāli	Nepieciešams arī materiālu griezumā (plastmasa, papīrs u.c.)
12.6.1 Number of companies publishing sustainability Reports	Aktuāli	Uzņēmumu skaits/īpatsvars, kas publicē ilgtspējas ziņojumus
12.7.1 Number of countries implementing sustainable public procurement policies and action plans	Aktuāli	Zaļo iepirkumu apjoms, pa nozarēm un reģionālajā griezumā

IAM apakšmērķi / indikatori	Aktuāli / Nav aktuāli NAP kontekstā	Komentāri
12.8.1 Extent to which (i) global citizenship education and (ii) education for sustainable development (including climate change education) are mainstreamed in (a) national education policies; (b) curricula; (c) teacher education; and (d) student assessment	Nav aktuāli	Svarīgi, bet grūti atspoguļot – tā nav īpaša joma bet ilgtspējas aspekti caurvij visus priekšmetus un tas jau tiek darīts, iespējams tas jāpastirpina
12.a.1 Amount of support to developing countries on research and development for sustainable consumption and production and environmentally sound technologies	Nav aktuāli	
12.b.1 Number of sustainable tourism strategies or policies and implemented action plans with agreed monitoring and evaluation tools	Nav aktuāli	
12.c.1 Amount of fossil-fuel subsidies per unit of GDP (production and consumption) and as a proportion of total national expenditure on fossil fuels	Nav aktuāli	

Diskusijas mērķis:
Izvērtēt jaunā NAP2027 indikatoru piedāvājumu un sniegt ieteikumus pilnveidojumiem no izvēlēto ANO ilgtspējīgas attīstības mērķu perspektīvas

NAP2027 4. prioritāte "Kvalitatīva dzīves vide un teritoriju attīstība"

4. prioritātas rīcības virzieni:

1. Daba un vide
2. Tehnoloģiskā vide un pakalpojumi
3. Mājoklis
4. Reģionu līdzsvarota attīstība

PKC indikatoru piedāvājums 4.prioritātei (indikatori bez izcēluma apspriešanai citā grupā)

1) Siltumnīcefekta gāzu emisijas, tonnas uz 1 milj. EUR no IKP (1990=100%)
2) Pārstrādātie sadzīves atkritumi, % no radītajiem
3) Lauku putnu indekss
4) **Energy Trilemma Index**
5) **Transporta infrastruktūras indekss**
6) ***Digital Economy and Society index* (DESI)**
7) **Mājokļa platība, m2 vidēji uz vienu mājsaimniecības locekli**
8) **Mājsaimniecības, kas dzīvo slikta stāvokļa un pārapdzīvotos mājokļos (%)**

PKC indikatoru izvēles apsvērumi:

- Kopējais indikatoru skaits nav liels (nepārklājas ar nozaru politiku pamatnostādnēm)
- Raksturo NAP2027 virsmērķa /*stabila izaugsme un dzīves kvalitātes pieaugums*/ problēmas
- Iespējami objektīvam rezultātam indikatoru pamatā ir statistiskie dati (CSP, *Eurostat*, u.c.)
- Atsevišķi attieksmes jeb subjektīvie indikatori
- Latvijas salīdzinājums ar citām ES valstīm, starptautisko institūciju indeksi
- Ir pieejamas datu laika rindas
- Indikatori ES fondu regulējumā izvirzītajiem novērtējuma kritērijiem.

Diskusijai izvēlētie ANO ilgtspējīgas attīstības mērķi:

6.mērķis. **Nodrošināt ūdens un sanitārijas pieejamību visiem un ilgtspējīgu pārvaldību**

7.mērķis. **Nodrošināt visiem piekļuvi uzticamai, ilgtspējīgai un mūsdienīgai enerģijai par pieejamu cenu**

11.mērķis. **Padarīt pilsētas un apdzīvotas vietas iekļaujošas, drošas, pielāgoties spējīgas un ilgtspējīgas**

Apspriestie jautājumi:

Tā kā gan NAP2027 4. prioritāte, gan IAM 6,7,11 ir tematiski ļoti ietilpīgi, diskusijā to savstarpējos savienojumus apspriedām no divām perspektīvām:

1) transports – kā savienot ekonomiskas sasniedzamības un mazoglekļa attīstības komponentes
2} mājoklis – kā plānot labākas pilsētas, veicināt vienlīdzību starp dažādiem apdzīvojuma tipiem un panākt efektīvāku resursu patēriņu
Indikatoru izvērtējums:

Nosaukums		**Apraksts**	**Vai der?**	**Jautājumi un atziņas**
Energy Trilemma Index		https://trilemma.worldenergy.org/ https://trilemma.worldenergy.org/#!/country-profile?country=Latvia&year=2018	+	Saistošs indekss, jo balstīts uz enerģētiskās drošības, pieejamības un vides novērtējumu. Indeksa aprēķināšanai izmantoti visi indikatori, kas arī IAM. Valsts sniegumu var vērtēt pēc tās vietas (LV-25). Nav zināms, vai nav kādas atšķirības no ES nostādnēm.
Transporta infrastruktūras indekss		https://lpi.worldbank.org/international/scorecard/radar/254/C/LVA/2018#chartarea	+/-	Pasaules Bankas novērtējums piemērots loģistikas nozarei, bet mazāk raksturo nacionālo kontekstu no vietējās perspektīvas. Ieteicams papildināt ar iekšzemes sasniedzamības un maz-izmešu mobilitātes attīstības novērtējumu.
Digital Economy and Society index (DESI)		https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/desi Ziņojums par Latviju 2018	+	Detalizēts un piemērots ES mēroga indekss.
Mājokļa platība, m2 vidēji uz vienu mājsaimniecības locekli			-	Lai gan mājokļa platība ir mazāka nekā ES vidēji, tas nav viennozīmīgs dzīves kvalitātes un ilgtspējas kritērijs.
Mājsaimniecības, kas dzīvo slikta stāvokļa un pārapdzīvotos mājokļos (%)		https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Housing_statistics/lv#M.C4.81jok.C4.BCu_kvalit.C4.81te	+	Latvijai ir slikti rezultāti ES kontekstā, tāpēc indikators ziņo par jomu, kurā būtiski ar NAP sasniegt uzlabojumu. Iespējams, vērts apvienot ar "enerģētiskās nabadzības" indikatoru, jo risinājumi ir saistīti.

Diskusijas tēmas:
Autotransporta infrastruktūras nodrošinājumu aizstāj kompleksāks priekšstats par mobilitāti.

Svarīgi apvienot gan pieejamību, gan ilgtspēju.

Laiks kā sasniedzamības mērvienība.

Elektrifikācijas tendences mobilitātē.

Iztrūkst multi-modalitāte transportā, ieteicams iekļaut kā pilsētas attīstības indikatoru.

Kā mainās pilsētai būtiskie "piesārņojuma lauki". Piemēram, apkures sistēmu maiņa, lai mazinātu gaisa piesārņojumu un panāktu augstāku energoefektivitāti.

Satiksmes drošība saglabājas kā viens no galvenajiem indikatoriem.

Pilsētas mērogā novērtēt, kā īstenojas satiksmes hierarhija (gājējs, velosipēdists, sabiedriskais t, auto, kravas)

Mobilitātes tīklojumā skaidrāk iekļaut arī kājāmgājēju un riteņbraucēju trajektorijas.

Zemo emisiju zonas – kāda ir to sociālekonomiskā ietekme.

Dalīšanās ekonomika un kopējā lietošana – vērts vērtēt progresu.

Mājokļu platība nav viennozīmīgs lielums. Kvalitātes kritēriji ir atšķirīgi.

Lai vērtētu siltumapgādes, kanalizācijas komunikāciju tīklu attīstību, jāņem vērā arī pieslēgumu skaits. Neefektīva izplešanās.

Lauku un ekonomiskā taisnīguma jautājums sasniedzamībā un nodarbinātībā.

Radošums un identitāte urbānajā vidē.

Salīdzinājums Eiropas mērogā jāveic arī izmaksu ziņā.

Ieteikumi jaunu indikatoru izvēlei:

- Mobilitātes un sasniedzamības vērtējums nacionālā un vietējā mērogā, kas ietver arī laika un energoefektivitātes komponentes
- Mājokļa kā pilsētvides daļas kvalitāte, saudzīgs resursu patēriņš, pieejamība + kultūra

Jautājumi:
*Vai ir kāds salīdzinošs pilsētu ilgtspējīgas attīstības indekss, ko varētu izmantot līdzīgi kā par enerģijas un digitālo jomu?
*Varētu vērtēt atjaunojamās enerģijas ražošanu pašpatēriņam – prosumers movement - ?
…

Secinājumi:
Salikti / kompleksi indeksi (DESI) vs. atsevišķi indikatori (elektroauto skaits).
Abi ir noderīgi, bet indeksi vairāk piemēroti, lai raksturotu plašāku politikas jomu.

CSP ir daudz vērtīgas informācijas.
NAP2027 piemērots mazāks indikatoru skaits, visi IAM minētie ir būtiski, bet ietilpst arī atsevišķās nozaru politikās.
Pagaidām iztrūkst indikators, kas būtu veltīts tieši pilsētu attīstībai (galvenie ekonomiskie un apdzīvojuma centri).

Indikatori Latvijas ziņojumā par ANO ilgtspējīgas attīstības mērķu ieviešanu:
- kuriem no tiem jābūt iekļautiem NAP2027?

Mērķis Nr.6. Tīrs ūdens un piemēroti sanitārie apstākļi

No.	Indikators	Saikne ar citiem IAM	Bāzes vērtības gads/ aktuālās vērtības gads	Mērvienība	Bāzes vērtība	Aktuālā vērtība	Mērķa vērtība 2020	Mērķa vērtība 2030	Tendences novērtējums
1	Pārstrādāto atkritumu īpatsvars	11, 13, 15	2010/2016	%	48	70,8	>50	>80	1
2	Iedzīvotāju īpatsvars, kuri dzīvo mājokļos bez tualetes ar ūdens novadu un vannas vai dušas	1, 10, 11	2010/2016	%	15,1	11,7			1
3	Bioķīmiskā skābekļa patēriņš upēs	11, 14	2010/2012	mg O_2/l	1,45	1,47			0
4	Fosfātu piesārņojums upēs	11, 14	2010/2012	mg PO_4/l	0,026	0,023			0
5	Mājokļu labiekārtotība ar aukstā ūdens apgādi	11, 14	2010/2017	%	89,2	92,9			1
6	Mājokļu labiekārtotība ar kanalizāciju	11, 14	2010/2017	%	86,6	91,4			1

Indikatori IAM6	Vai jāiekļauj arī NAP2027?	Piezīmes
1	+	Atšķiras CSP un Eurostat dati. Tikpat būtisks ir poligonos apglabāto atkritumu apjoms / īpatsvars
2	-	Būtisks nozares politikā vai kā daļa no kompleksa indikatora
3	-	Būtisks nozares politikā + kā novērtēt piesārņojuma avotu skaitu / izplatību
4	-	Būtisks nozares politikā + kā novērtēt piesārņojuma avotu skaitu / izplatību
5	-	Būtisks nozares politikā vai kā daļa no kompleksa indikatora
6	-	Būtisks nozares politikā vai kā daļa no kompleksa indikatora

LAPAS LATVIJAS PLATFORMA ATTĪSTĪBAS SADARBĪBAI

Mērķis Nr.7. Atjaunojamā enerģija, energoefektivitāte, pieejamas cenas

No.	Indikators	Saikne ar citiem IAM	Bāzes vērtibas gads/ aktuālās vērtibas gads	Mērvienība	Bāzes vērtība	Aktuālā vērtiba	Mērķa vērtiba 2020	Mērķa vērtiba 2030	Tendences novērtējums
1	Energoatkarība – neto energoresursu imports/ bruto enerģijas patēriņš un bunkurēšana	11, 12, 13	2010/2016	%	45,5	47,2	44,1	<50	0
2	Bruto enerģijas patēriņš pret IKP (kg naftas ekvivalenta pret 1000EUR IKP)	9, 11, 12, 13	2010/2016	kg/ EUR 1 000 GDP	260,2	202,8	280	<150	1
3	AER īpatsvars no bruto iekšzemes enerģijas patēriņa	9, 11, 12, 13	2010/2016	%	32,3	37,2	40	>50	1
4	Enerģijas primārā patēriņa izmaiņas pret 2005.gadu (2005=100)	9, 11, 12, 13	2010/2016	%	101,4	95,4			0
5	Enerģijas bruto gala patēriņa izmaiņas pret 2005.gadu (2005=100)	9, 11, 12, 13	2010/2016	%	102,5	95,1			0
6	Iedzīvotāju īpatsvars, kuri nevarēja uzturēt mājokli pietiekami siltu	1, 10	2010/2016	%	19,1	10,6			1
7	Mājsaimniecību izdevumi kopā par energoresursiem uz vienu mājsaimniecības locekli gadā	1, 10	2010/2015	EUR	325,58	372,92			0
8	Mājsaimniecību izdevumi par elektroenerģiju uz vienu mājsaimniecības locekli gadā	1, 10	2010/2015	EUR	95,56	154,27			-1
9	Mājsaimniecību izdevumi par siltumenerģiju uz vienu mājsaimniecības locekli gadā	1, 10	2010/2015	EUR	239,08	218,69			1

Indikatori IAM7	Vai jāiekļauj arī NAP2027?	Piezīmes
1	+/-	Daļa no Energy Trilemma Index
2	+/-	Daļa no Energy Trilemma Index
3	+/-	Daļa no Energy Trilemma Index
4	+/-	Daļa no Energy Trilemma Index
5	+/-	Daļa no Energy Trilemma Index
6	+/-	Saistīts ar sliktas kvalitātes mājokli, enerģētiskās nabadzības vērtējums
7	-	Būtisks nozares politikā
8	-	Būtisks nozares politikā
9	-	Būtisks nozares politikā

Biedrība „Latvijas Platforma attīstības sadarbībai"
UR vien.reģ.Nr.: 40008084078
Jurid. adrese: Pils iela 21, Rīga, LV-1050
E-pasts: info@lapas.lv
Tālrunis: (+371) 67220390
www.lapas.lv

LAPAS LATVIJAS PLATFORMA ATTĪSTĪBAS SADARBĪBAI

Mērķis Nr. 11. Ilgtspējīgas pilsētas un apdzīvotas vietas

No.	Indikators	Saikne ar citiem IAM	Bāzes vērtības gads/ aktuālās vērtības gads	Mērvienība	Bāzes vērtība	Aktuālā vērtība	Mērķa vērtība 2020	Mērķa vērtība 2030	Tendences novērtējums
1	Rīgas plānošanas reģiona iedzīvotāju īpatsvars (% no valsts iedzīvotājiem)	10	2010/2017	%	49,4	51,6		<48	-1
2	Kultūras pasākumu apmeklējumu skaits gadā (uz 100 iedzīvotājiem)		2010/2016	per 100 inhabitants	197,5	293,71	200	>250	1
3	Amatiermākslas kolektīvu dalībnieku skaits uz 100 iedzīvotājiem		2010/2016	per 100 inhabitants	3,2	3,4	3	>3,5	1
4	Nesakārtoto industriālo zonu un citu uzņēmējdarbības attīstībai nozīmīgu teritoriju apjoms (ha)	14	2013/2016	hectares	5826	5580	5520		1
5	Iedzīvotāju mājsaimniecībās, kuras cieš no trokšņa piesārņojumu, īpatsvars no visiem iedzīvotājiem	14	2010/2016	%	17,5	13,3			1
6	Iedzīvotāju īpatsvars, kuri norādīja uz noziedzību, vardarbību un vandālismu savas dzīvesvietas apkārtnē	10, 16	2010/2016	%	23,8	10			1
7	Ceļu satiksmes negadījumos bojā gājušo skaits uz 100 000 iedzīvotājiem	9	2010/2016	per 100 000 inhabitants	10,4	9,5			0
8	Cieto daļiņu gaisa piesārņojums pilsētās (mikrogrami uz kubikmetru)	12	2009/2014	µG/m3	15,8	18,3			-1
9	Pārstrādāto sadzīves atkritumu īpatsvars no radītajiem sadzīves atkritumiem	12, 14	2010/2016	%	9,4	25,2			1
10	Pasažierkilometru īpatsvars sabiedriskajā transportā no iekšzemes pasažierkilometriem	9, 12	2010/2016	%	19,8	17,7			-1

Indikatori IAM11	Vai jāiekļauj arī NAP2027?	Piezīmes
1	-	Nav viennozīmīgi vērtējams kā +/-, urbanizācija ir attīstības izpausme
2	-	Kultūras pasākumi kompleksi neraksturo pilsētas radošumu, attiecas uz citu NAP prioritāti
3	-	Attiecas uz citu NAP prioritāti
4	+/-	Būtisks nozares politikā
5	+/-	?
6	+/-	?
7	+	Raksturo drošību
8	+	Galvenokārt saistīts ar transporta un apkures sistēmu pilnveidošanu
9	+	Salīdzināms ar apglabājamo atkritumu īpatsvaru
10	+/-	Papildināms ar gājēju un velosipēdu infrastruktūras kilometriem. Iztrūkst vienotas statistikas, bet būtisks rādītājs IAM sasniegšanai.

Commented [1]:
Precizējums - gājēju un velosupēdistu infrastruktūras kilometriem. Ņemot vērā, ka ilgtspējīgas attīstības stratēģijās (IAS) hierarhijā tieši gājējiem un velo ir augstākā prioritāte, šis būtu indikators, kā novērtēt IAS mērķu sasniegšanu, jo, cik zināms, tad pašlaik nav vienotas statistikas par šiem infrastruktūras km.

Krista Petersone
Liels paldies!

Biedrība „Latvijas Platforma attīstības sadarbībai"
UR vien.reģ.Nr.: 40008084078
Jurid. adrese: Pils iela 21, Rīga, LV-1050
E-pasts: info@lapas.lv
Tālrunis: (+371) 67220390
www.lapas.lv

LAPAS LATVIJAS PLATFORMA ATTĪSTĪBAS SADARBĪBAI

Biedrība „Latvijas Platforma attīstības sadarbībai"
UR vien.reģ.Nr.: 40008084078
Jurid. adrese: Pils iela 21, Rīga, LV-1050
E-pasts: info@lapas.lv
Tālrunis: (+371) 67220390
www.lapas.lv